

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

Історія держави і права зарубіжних країн

**Методичні вказівки для студентів заочної форми навчання Юридичного
інституту з питань підготовки та контролю самостійної роботи**

Уклав: проф. Адамович С.В.

Івано-Франківськ

2015

Історія держави і права зарубіжних країн: Методичні вказівки для студентів заочної форми навчання Юридичного інституту з питань підготовки та контролю самостійної роботи / С.В.Адамович.; Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2012. – 49 с.

Схвалено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від 28 серпня 2015 р.

Рекомендовано до друку Вченою Радою Юридичного інституту Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Протокол № від жовтня 2015 р.

Рецензенти:

Присташ Л.Т., канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри теорії та історії держави і права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Дебенко В.З., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії слов'ян Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ВСТУП

Методичний посібник з навчального курсу "Історія держави та права зарубіжних країн" для студентів заочної форми навчання Юридичного інституту з питань підготовки та контролю самостійної роботи складено з урахуванням сучасних оцінок історичною та юридичною науками державно-правових явищ країн далекого та близького зарубіжжя. Глибоке вивчення й оволодіння знаннями "Історії держави та права зарубіжних країн" необхідне майбутнім юристам для того, щоб краще пізнавати сутність, функції і соціальне призначення держави, її правової системи, правильно орієнтуватися у внутрішньополітичній та міжнародній обстановці і, відповідно, ефективніше і плідніше виконувати свої функціональні повноваження.

Творче засвоєння історичного досвіду розвитку держави та права набуває особливого значення сьогодні, за умов відродження державності, використання багатого досвіду державотворчості у світі для побудови незалежної Української держави, формування та утвердження її правової системи. Відзначимо, що в умовах загострення «українського питання» в геополітичних процесах вивчення зарубіжних держав і правових систем дозволить студентам краще орієнтуватися в міжнародно-правових процесах.

Особливої ваги сьогодні набуває самостійна робота студента заочної форми навчання, якій присвячується наша методична розробка, в умовах переходу до європейської Болонської системи оцінювання і розбиття семестру на кредити і модулі.

Навчально-методичні рекомендації та тестові завдання складено з урахуванням тісного зв'язку історії держави і права зарубіжних країн з історією держави і права України, всесвітньою історією, а також теорією держави та права, іншими юридичними дисциплінами. У той же час розмежовується матеріал, що вивчається історією держави та права

зарубіжних країн, від матеріалу споріднених історико-юридичних дисциплін, а також галузевих юридичних наук.

Методичний посібник з курсу "Історії держави і права зарубіжних країн" для студентів заочної форми навчання Юридичного інституту з питань підготовки та контролю самостійної роботи дозволить

ВИВЧИТИ:

– основи та суть марксистського та цивілізаційного поглядів на історію взагалі, та історію держави і права зокрема;

– фактичний матеріал з історії держави і права зарубіжних країн, що підпадає під самостійне вивчення;

– розвиток права й основні кодифікації.

уміти:

- розбиратися в питаннях виникнення, походження, розвитку, еволюції та особливостях державно-правових систем;

- використовувати знання даного курсу при подальшому вивченні таких дисциплін, як ТДП, Історії держави і права України, інших юридичних дисциплін, включаючи цивільне право, кримінальне право та процесуальне право.

ТЕМА 1. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Методичні вказівки:

Історія Риму являє собою завершення процесу розвитку рабовласницької суспільно-економічної формації. Римська держава є останнім і найбільш досконалим зразком типу рабовласницької держави в її античній формі. Рабовласницький спосіб виробництва досяг тут найвищого ступеня свого розвитку. Разом з тим з особливою силою в римському суспільстві виступили протиріччя цього способу, що привели його до загибелі.

Римська держава переросла в процесі свого розвитку з невеликої міської общини в могутню, світову державу, форми якої змінювались. Римське право стало класичною системою права, універсальною для античного суспільства. Воно пережило падіння римської держави і вплинуло на розвиток права в наступні періоди історії людства (рецепція римського права). З Римом пов'язане виникнення християнства як однієї з світових релігій. Все це необхідно мати на увазі при самостійному вивченні цієї теми. Вона охоплює широкий період розвитку Римської держави і права, тому при підготовці питань необхідно абстрагуватись від загальноісторичних подробиць, деталей, звернути увагу на державний механізм в процесі цього розвитку і зміни, характерні риси права тощо.

Питання для вивчення:

1. Організація римського суспільства до утворення держави (X-UI ст. до н.е.).
2. Виникнення держави у Римі. Реформи Сервія Тулія.
3. Суспільний устрій римської республіки.
4. Державний устрій Риму в період республіки:
 - а) народні збори, їх види, роль;
 - б) сенат;
 - в) магістратура;

- г) збройні сили;
 - д) судова система;
 - є) управління провінціями.
5. Джерела римського права:
- а) звичаї, звичаєве право, закони, сенатусконсульти;
 - б) закони XII таблиць;
 - в) преторське право, право народів;
 - г) діяльність римських юристів;
 - д) характеристика основних галузей та інститутів римського права.
6. Криза рабовласницького способу виробництва. Криза республіканського ладу (законодавство Гракхів; повстання рабів; військова реформа Марія; диктатура; тріумвірати).
7. Перехід від республіки до монархії. Суспільний та державний лад Римської держави в період:
- а) принципату;
 - б) домініату.
8. Реформи імператора Діоклетіана. Поділ імперії на Східну і Західну. Реформи Константина. Падіння західно-римської держави.
9. Джерела права в період імперії:
- а) законодавча діяльність імператора;
 - б) діяльність юристів;
 - в) перші кодифікації права. Кодифікація Юстиніана.
10. Суд і процес у Римі.

Література:

1. Балух В.О. Історія стародавнього Риму [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : [курс лекцій] / Балух В. О., Коцур В. П. - Чернівці : Книги-XXI , 2005. - 676 с.
2. Бартошек М. Римское право: понятия, термины, определения. - М., 1989.

3. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Буассье Г. Цицерон и его друзья. - В кн.: Собрание сочинений. - Т. 1. -СПб, 1993.
5. Властелины има: биографии римских императоров от Адриана до Диоклетиана. - М., 1992.
6. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - 5-те видання, перероблене і доповнене - К.: Істина, 2010. – 356 с.
7. Громаков В. С. История рабовладельческого государства и права (Афины и Рим). -М., 1986.
8. Історія стародавнього світу / За ред. Крушкол Ю. С. - К.: Вища школа, 1976. -С. 204-227, 252;260, 273-310,317-351,364-371.
9. История Древнего Рима / Под ред. В. И.Кузищина.- М.: Высш. школа,1981.
- 10.Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
- 11.Косарев А. И. Римское право. - М.: Юрид. лит, 1986 - С. 3 -155.
- 12.Культура Древнего Рима. - М., 1985.
- 13.Макарчук В. С. Основы римського приватного права. - К., 2000.
- 14.Макарчук В.С. Історія держави і права зарубіжних країн. К.: "Аттіка",2008. – 730 с.
- 15.Машкін М. О. Історія Стародавнього Риму.-К.: Рад школа, 1952.
- 16.Омельченко О. А. Основы римского права. - М., 1992.
- 15.Перетерский И.С. Всеобщая история государства и права: Учебник. - М.: Юриздат, 1945.-Ч. 1.-С. 3-67.
- 16.Перетерский И. С. Дигесты Юстиниана. - М.: Юриздат, 1956.
- 17.Підопригора О. А. Основы римського приватного права. - К., 1995.

- 18.Покровський І. А. Історія римського права. - СПб., 1998.
- 19.Савельєв В. А. Історія римського частного права. -М., 1986.
- 20.Страхов М. М. Всесвітня історія держави і права: Вип.. 1. Держава і право Стародавнього світу. - Харків: УВС, 1994.
- 21.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Ін Юре, 2003.
- 22.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
- 23.Тищик Б. Й., Орач Г.М. Основи римського приватного права - Львів: вид. Львівського, ун-ту, 1994.
- 24.Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього Сходу. Навчальний посібник. - Т. І. - Львів: Сполом, 1999.
- 25.Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
- 26.Хома Н. М.. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
- 27.Хрестоматія по історії держави і права зарубіжних країн / Под ред. проф. Черниловського З. М. - М.: Юрид. лит., 1984. - С. 43-72;
- 28.Хрестоматія по історії Давнього світу / Под ред. акад. В. В. Струве.- М.: Уч. пед. изд-во, 1956.
- 29.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. В. Д. Гончаренка. - Т. 1. - К.: Ін Юре, 1998.

Контрольні питання:

- 1.Проаналізуйте передумови виникнення державності у Римі.
- 2.Охарактеризуйте етапи розвитку Римської держави.
- 3.Охарактеризуйте інститут екстраординарної магістратури.
- 4.Яка структура Законів XII таблиць?
- 5.Охарактеризуйте форми діяльності римських юристів.
- 6.Охарактеризуйте реформаторську діяльність Гая Гракха.

7. Які види законодавчих актів імператора відомі римському праву?
8. Охарактеризуйте особливості Кодифікації Юстиніана.
9. Назвіть особливості екстраординарного процесу в Римі.
10. Які причини падіння Римської імперії?

Практичне завдання: скласти схему державного устрою Риму в період республіки.

Тестові завдання

1. Суспільний лад додержавного Риму складався з:
 - а) квіритів;
 - б) клієнтів;
 - в) плебеїв;
 - г) рабів;
 - д) ілотів;
 - е) метеків.
2. Рим був заснований?
 - а) у 760 р. до н. е.;
 - б) у 765 р. до н. е.;
 - в) у 755 р. до н. е.;
 - г) у 753 р. до н. е.;
 - д) у 754 р. до н. е.
3. До екстраординарної магістратури належали посади?
 - а) диктатор і консул;
 - б) диктатор і начальник кінноти;
 - в) начальник кінноти і консул;
 - г) диктатор і претор;
 - д) диктатор, начальник кінноти і цензор.
4. Одним зі способів набуття права власності у Римі була?
 - а) манципація;
 - б) компенсація;

- в) прокламація;
- г) стипуляція;
- д) парцеляція.

5. Хто з перелічених римських державних діячів входив до складу Першого тріумвірату?

- а) Цезар;
- б) Октавіан Август;
- в) Красс;
- г) Нерон;
- е) Помпей;
- є) Діоклетіан.

6. Римська імперія була поділена на Східну та Західну за часів правління:

- а) Костянтина;
- б) Октавіана Августа;
- в) Цезаря;
- г) Ромула Августула;
- е) Діоклетіана;
- є) Сулли.

7. У кого у пізньоримському суспільстві вищий статус?

- а) колон;
- б) раб;
- в) громадянин Риму;
- г) варвар.

8. Із натиском яких племен стикається Рим у період занепаду державності?

- а) ахеяни;
- б) дорійці;
- в) етруски;
- г) вестготи;

д) франки.

9. Початок епохи домінанту датується:

а) 305 р. н.е.;

г) 284 р. н. е.;

б) 27 р. до н.е.;

д) 104 р. до н.е.

в) 74 р. до н.е.;

ТЕМА 2. "САЛІЧНА ПРАВДА" - ПАМ'ЯТКА РАННЬОФЕОДАЛЬНОГО ПРАВА ФРАНКІВ

Методичні вказівки:

Предметом вивчення теми причини і особливості утворення і розвитку держави і права Франків. Цей процес має ряд характерних рис, на які треба звернути увагу (фактор завоювання, перехід від родового ладу до феодалізму) "Салічна правда" - важлива пам'ятка звичаєвого та ранньофеодального права, складена в період переходу від первіснообщинного до феодального ладу. Вивчення змісту «Салічної правди» і її розуміння є головним завданням при вивченні теми.

Аналіз статей "Салічної правди" дає можливість з'ясувати ряд питань щодо формування різних за правовим становищем соціальних груп населення, правових інститутів в процесі розпаду первіснообщинного ладу і переходу до феодального суспільства.

Питання для вивчення:

1. Утворення держави Франків.

2. Суспільний і державний лад Франків.

3. Джерела права у Франків. "Салічна правда" (виникнення, структура, загальна характеристика).

4. Характерні риси цивільного, сімейного і спадкового права.

5. Кримінальне право за "Салічною правдою".

б. Пережитки первіснообщинного ладу у "Салічній правді".

7. Суд і процес у державі Франків.

Література:

1. Батыр К.Н. Всеобщая история государства и права. М."Былина' 1999.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
3. Всемирная история: в 10 т. - М.: Госполитиздат, 1957. - Т. 3. - С 140-165.
4. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
5. История средних веков / Под ред. Е. А. Косминского: В 3 т. - М.:Госполитиздат, 1952-Т.І.-С. 101 - 148.
6. История средних веков / Под ред. С. Д. Сказкина. - М.: Госполитиздат, 1952-1954.
7. История средних веков / Под ред. Н. Колесниченко. - М., 1980.
8. История Франции: с древнейших времен до 1789 года [Текст] : учеб. пособие для уч. 7-8 кл. шк. с углубл. изуч. фр.яз. / сост. и коммент. Е. Я. Григорьева. - СПб. : Питер Пресс, 1996. - 224 с.
9. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): Навчальний посібник / За ред. проф. Б. Й. Тищика. - Львів: Світ, 2006.
10. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
- 11.Макарчук В.С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Атіка,2000.
- 12.Право в средневековом мире.- М, 1996.
- 13.Салическая правда / Под ред. В. Ф. Семенова. - М., 1950. С 3 - 58.
- 14.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Ін Юре, 2003.
- 15.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки

- до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
16. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
17. Хома Н. М.. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
18. Хрестоматія пам'яток феодального державства і права країн Європи / Под ред. акад. В. М. Корецького. - М: Госюриздат, 1961.
19. Хрестоматія по історії державства і права зарубіжних країн / Под ред. З. М. Черниловського. - М.: Юрид. лит., 1984. - С. 72 - 87.
20. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн / За ред. В.Д. Гончаренка.- Т. 1 - К.: Ін Юре, 1998.

Контрольні питання:

1. Передумови зародження феодальної держави в Європі.
2. Які джерела права були поширеними в державі Франків?
3. Види покарань за "Салічною правдою".
4. Види ордалій за "Салічною правдою".
5. Причини занепаду держави Франків.

Тестові завдання

1. Бенефіціальна реформа —це
 - а) аграрна реформа;
 - б) церковна реформа;
 - в) реформа судочинства;
 - г) військова реформа;
 - е) реформа кримінального права.
2. Реформи Карла Мартелла полягали у:
 - а) у церкві і монастирів відібрано частину земель і роздано воїнам у вигляді бенефіцій;
 - б) арабське населення було урівняно в правах з франками;
 - в) церква оголошена залежною від держави.
3. Хто з франкських правителів згрупував франків у єдине королівство?

- а) Карл Великий;
- б) Хлодвіг I;
- в) Піпін Короткий;
- г) Карл Мартелл;
- д) Дагоберт I.

4. Формування епохи феодалізму припадає на:

- а) V-VI ст.ст.
- б) V-IX ст.ст.;
- в) VI- VIII ст.ст.;
- г) IV- VIII ст.ст.

5. Чиїми васалами були монархи?

- а) своїх підданих;
- б) Божими васалами;
- в) Папи римського;
- г) васалами феодалів;
- д) нічиїми.

6. Держава франків виникає:

- а) на Піренейському півострові;
- б) у Галлії;
- в) на Балканах.

7. Як називалась посада палацового начальника в державі Франків?

- а) камерарій;
- б) референдарій;
- в) майордом;
- г) магістр;

8. Вкажіть основне джерело права Франків?

- а) рішення народних зборів;
- б) едикти;
- в) Баварська Правда;
- г) Салічна Правда;
- д) Саксонська Правда

9. Коли було укладено Верденський договір?

- а) у 840 році;
- б) у 838 році;
- в) у 845 році;
- г) у 850 році;
- д) у 843 році.

10. Що ознаменував собою Верденський договір?

- а) розпад держави Франків;
- б) розширення території держави Франків;
- в) прийняття християнства як державної релігії;
- г) військовий союз між феодалами;
- д) перехід від рабовласницького до феодального ладу.

11. Коли виник термін “феодалізм”?

- а) у V ст. н.е.;
- б) у IV ст. н.е.;
- в) перед Англійською буржуазною революцією;
- г) у XVI ст.

ТЕМА 3. ДЕРЖАВА І ПРАВО ФЕОДАЛЬНОЇ АНГЛІЇ

Методичні вказівки:

Державно-правовий розвиток Англії характеризується, крім загальних закономірностей, цілим рядом особливостей, вивчення яких є предметом семінару. Ряд цих особливостей пов'язаний з утворенням і діяльністю англійського парламенту. Факт завоювання Англії Вільгельмом Завойовником у 1066 р. обумовив своєрідний розвиток феодальної держави і права в Англії незавершений характер феодальних відносин в цілому. Спроби англійських феодалів послабити процес централізації держави не мали такого успіху, як на континенті Європи. Важливе значення в цьому процесі займає конституційний акт "Велика Хартія Вольностей". Виникнення трьох середньовічних станів

обумовило утворення станово-представницького органу - англійського парламенту, який існує донині. Тому студенту необхідно висвітлити причини формування і утворення англійського парламенту, його структуру, функції і компетенцію. На особливу увагу заслуговує питання про формування блоку третього стану і нового дворянства, т. зв. "джентрі", що мало велике значення для структури парламенту, розмежування соціально-політичних інтересів у Англії. Необхідно порівняти англійський парламент з Генеральними Штатами у Франції, вказати на їх схожість і відмінність, пояснити причини відмінностей. Особливості співвідношення різних соціальних верств населення Англії мали велике значення для дальшого розвитку країни, для результатів англійської революції XVII ст. і формування буржуазної держави і права в Англії.

Питання для вивчення:

- 1.Англосаксонські держави на території Британії.
- 2.Норманське завоювання Британії (XI ст.) та його вплив на суспільно-політичний устрій країни. Реформи короля Генріха II у XII ст.
- 3.Велика Хартія Вольностей 1215р., її зміст і оцінка.
- 4.Станово-представницька монархія у Англії. Обгороджування селянських та общинних земель. "Криваве законодавство".
- 5.Виникнення, структура, компетенція парламенту.
- 6.Встановлення та особливості англійського абсолютизму. Державний устрій Англії в період абсолютизму. Роль парламенту.
- 7.Судова система Англії. Інститут присяжних.
- 8.Джерела та характеристика основних галузей права феодальної Англії.

Література:

1. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.

- Виноградов П. Исследования по социальной истории Англии в средние века. - М., 1987
4. Всемирная история: В 10 т. - М.: Госполитиздат, 1957. - Т.3. - С.188-203, 359-374, 660-675.
 5. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
 6. История средних веков / Под ред.Е. А. Косминского: В 3 т. - М.: Госполитиздат, 1952. - С. 182-193, 351-399.
 7. История средних веков / Под ред. Н. Колесниченко. - М., 1980.
 8. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): Навчальний посібник / За ред. проф. Б. Й. Тищика. - Львів: Світ, 2006.
 9. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
 - 10.Макарчук В. С Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Атіка, 2000.
 - 11.Мор Т. Утопия. - М.: Изд-во АН СССР, 1947.
 - 12.Мортон А. История Англии. М.: Изд-во иностр. лит., 1950. - С. 58-72, 121-125.
 - 13.Петрушевский Д. М. Очерки по истории английского государства и общества в средние века. - М.,1990.
 - 14.Право в средневековом мире. - М., 1996.
 - 15.Савело К. Раннефеодальная Англия. - М., 1977.
 - 16.Страхов Н. Н. Государство и право феодальной Англии. - Харьков: Изд-во Харьк. ун-та, 1964. - С.8-19.
 - 17.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Ін Юре, 2003.
 - 18.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до

іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.

19. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
20. Хома Н. М.. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
21. Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы / Под ред. акад. В. М. Корецкого. - М.: Госюриздат, 1961.
22. Черниловський З. М. Всеобщая история государства и права. - М.: Юристь, 1999.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте передумови становлення феодальної держави в Англії.
2. Які основні причини підкорення англосаксів норманами?
3. Особливості правового статусу англійського населення в англосаксонський період.
4. Як вплинула "Війна Червоної та Білої троянд" на становлення англійського абсолютизму?
5. Яка компетенція "Суду зоряної палати"?
6. Охарактеризуйте "Право справедливості" як джерело англійського права.

Тестові завдання

1. Домен —це:
 - а) джерело французького феодального права;
 - б) вищий станово-представницький орган;
 - в) землеволодіння короля;
 - г) хрестові походи на Схід.

2. Зоряна палата—це:
 - а) представницький орган;
 - б) вища судова установа;
 - в) орган виконавчої влади.

3. Хто в Англії встановлював розміри податків?

- а) монарх;
- б) Зоряна палата;
- в) парламент;
- г) канцлер королівської Ради.

4. Доповніть систему сюзеренітету-васалітету в Англії: король—великі барони...—лицарі

- а) владики;
- б) боляри;
- в) графи;
- г) віконті.

5. Найбільшою адміністративною одиницею в Англії в період абсолютизму залишалася:

- а) штат;
- б) графство;
- в) воєводство;
- г) губернія;
- д) провінція.

6. Для чого сплачувалися щитові гроші?

- а) це податок для іноземних купців;
- б) це податок на церкву;
- в) це воєнний податок;
- г) Ваш варіант.

7. Серед племен, які першими заселили Британський архіпелаг, були:

- а) франки;
- б) гуни;
- в) вестготи;
- г) сармати;
- д) кельти;
- е) бритти;

є) язиги.

8. Який період в історії Англії називають англосаксонським?

а) період абсолютизму;

б) період війни Білої і Червоної троянд;

в) період вторгнення на Британський півострів племен;

д) період створення англійського парламенту.

9. За правління якого англійського короля була прийнята “Велика хартія вольностей”?

а) Іоанн Безземельний;

в) Єлизавета І;

б) Едуард І;

г) Генріх ІІ.

10. Які прошарки суспільства могли входити до рицарства?

а) селяни;

б) духовенство;

в) світські феодали;

г) жителі міст.

ТЕМА 4. КОНСТИТУЦІЙНІ АКТИ І ФОРМУВАННЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ МОНАРХІЇ В АНГЛІЇ (1640-1918).

Методичні вказівки:

Дана тема передбачає вивчення основних конституційних актів Англії даного періоду, з'ясування особливостей формування і розвитку конституційної монархії і парламентаризму в Англії. Для розуміння і аналізу змісту конституційних актів необхідно показати соціально-економічні і політичні умови, в яких ці акти видавались.

Для вивчення питань теми необхідно з'ясувати особливості буржуазної революції, охарактеризувати республіку в Англії (1649-1658 рр.), показати причини її падіння, причини і наслідки "славної революції" 1688р.,

формування і специфіку політичних угруповань торі і вігів, їх перетворення в політичні партії консерваторів і лібералів, чартистський рух та утворення лейбористської партії, проведення перших демократичних реформ виборчого права.

На базі соціально - економічних та політичних відносин необхідно розкрити суть англійської конституційної монархії, формування парламентарного політичного режиму, перетворення Англії в світову державу з великими колоніальними володіннями, джерела і суть її правової основи в цей період.

Питання для вивчення:

1. Причини, етапи і особливості англійської буржуазної революції ХУІІ ст.
2. Характеристика державно - правових актів у ХУІІ ст.
 - а) Петиція про право 1628р.;
 - б) Трирічний акт 1641.
3. Проголошення та суспільно-політичний устрій республіки (1649-1658рр.). Конституційні акти:
 - а) Навігаційний акт 1651 року;
 - а) Знаряддя правління 1653 року - конституція Англійської республіки.
 - в) Прийняття та характеристика "Габеас корпус акту" 1679 р.
4. "Славна революція" 1688 -1689 рр. Конституційні акти:
 - а) Біль про права 1689 року;
 - б) Акт про престолонаслідування 1701 року.
5. Характерні риси державно-правового розвитку Англії кінця ХУІІ -ХІХ ст.
6. Причини, зміст і оцінка парламентських реформ 1832 та 1867 року.
7. Суть і значення чартистського руху в Англії.
8. Утворення і суть партій лібералів, консерваторів та лейбористів.
9. Реформа парламенту Англії 1911 року.
10. Джерела та суть права Англії після буржуазної революції. Судова система.

Література:

1. Английская буржуазная революция / Под ред. Е. А. Косминского и Н. А. Левицкого: - М: Политиздат, 1954.
2. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
3. Беляева Г. П., Ливанцев К. Е. Государство и право Англии (1640 - 1871 г.г.) и Франции (1789- 1871 г.г.).-Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1967.
4. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
5. Всемирная история : в 10 т. - М: Изд-во соц. - экон. лит., 1958.
6. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
7. Ерофеев Н. Империя создавалась так...Английский колониализм в XVIII веке. - М., 1964.
8. Ерофеев Н. А. Английский колониализм в середине XIX века: Почерки. - М.: Наука, 1977.
9. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): Навчальний посібник / За ред. проф. Б. Й. Тищика. - Львів: Світ, 2006.
10. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
10. Кондратьев С. В. Юристы в передреволюционной Англии. - Шадринск, 1993.
11. Конституции и законодательные акты зарубежных государств XVII - XIX в.в. / Под ред. проф. Галанзы П. Н. - М.: Госюриздат, 1957. - С. 29 - 153.
12. Лисневский Э. В. История государства и права Великобритании (1870 - 1917).-Ростов: Изд-во Ростовского ун-та, 1975.
13. Макарчук В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. К.: Атіка, 2000.
14. Мортон А. История Англии. - М.: Изд-во иностр. лит., 1950. - С. 195-240, 324-329,347-351,359-367.
15. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для

- студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов.-К.: Ін Юре, 2003.
- 16.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
- 17.Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
- 18.Хома Н. М. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
- 19.Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З. М. Черниловского. - М.: Юрид. лит., 1984. - С. 152-174.
- 20.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: Т.1 / За ред.В. Д. Гончаренка. - К.: Ін Юре, 1998).

Черниловський З. М. Всеобщая история государства и права. - М.: Юристъ, 1999

Контрольні питання:

- 1.Охарактеризуйте соціально-економічні, політичні та ідеологічні передумови англійської буржуазної революції ХУІІ ст.
- 2.Вплив громадянських воєн 1642 - 1646р.р. та 1648р. на державотворчі процеси в Англії.
- 3.Обґрунтуйте причини реставрації монархії в Англії.
- 4.Вкажіть особливості формування партійної системи Англії.
- 5.Наслідки чартистського руху для англійського державотворення.
- 6.Особливості розвитку англійської судової системи за період з 1640 до 1918 року.

Тестові завдання

1. Якого англійського короля в ході революції було публічно страчено?
а) Карла І;	в) Карла ІІ;
б) Якова ІІ;	г) Вільгельма ІІІ Оранського.

2. “Петиція про права передбачала”:

- а) ліквідацію монархії;
- б) введення податків за згодою парламенту;
- в) запровадження конституційної монархії;
- г) ліквідацію парламенту.

3. До політичних партій періоду Англійської революції відносяться:

- а) лейбористи;
- б) жирондисти;
- в) якобінці;
- г) торі;
- д) пресвітеріани;
- е) віги;
- є) індепенденти;
- ж) діггери;
- з) левеллери.

4. Прихильником обмеження абсолютизму англійського монарха був клас:

- а) старого дворянства;
- б) духовенства;
- в) нового дворянства.

5. О.Кромвель був лідером:

- а) пресвітеріан;
- б) індепендентів;
- в) діггерів;
- г) левеллерів.

6. “Знаряддя управління”, яке визначило режим протекторату в Англії:

- а) забезпечило концентрацію влади в руках лорд-протектора;
- б) створило передумови демократизації в державі;
- в) реставрувало монархію в Англії;
- г) визначало статус іноземців.

7. Реставрація монархії була ознаменована приходом до влади?..

- а) Карла II;

- б) Карпа I;
- в) Якова I;
- г) Якова II;

8. “Славетна революція”—це:

- а) державний переворот, в ході якого англійський королівський трон перейшов до Вільгельма III Оранського;
- б) реставрація на троні династії Валуа;
- в) утвердження на престолі Іспанії австрійських Габсбургів.

9. Опозицію до королівської влади в англійському парламенті становили?

- а) торі;
- б) віги;
- в) лорди;
- г) католики;
- д) армійські офіцери.

10. Які з перелічених вимог ставили французькі просвітителі?

- а) запровадження свободи совісті;
- б) свобода підприємницької діяльності;
- в) поділ влади;
- г) конфіскація церковних земель;
- д) ліквідація класу духовенства;
- е) ліквідація кріпацтва;
- ж) ліквідація привілеїв дворянства.

ТЕМА 5. УТВОРЕННЯ ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

США (1776-1918)

Методичні вказівки

Мета вивчення теми - вивчити економічні і соціально-політичні передумови утворення держави США , її формування і конституційний

розвиток. В центрі уваги є Конституція США 1787 року, її зміст, аналіз і характеристика, історичний розвиток. Для з'ясування теми треба вивчити ряд конституційних актів, зокрема Декларацію незалежності США 1776 р.. Статті Конфедерації 1781 року, поправки до конституції США ознайомитись з особливостями соціально-економічного і державно-правового розвитку країни. До важливих питань теми належать особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві США, громадянська війна, утворення і роль політичних партій США -Демократичної і Республіканської, зміст "Чорних кодексів" , розвиток різних політичних і профспілкових структур США. Тоді виникають й різні антидемократичні, расистські організації у країні-суд Лінча, Ку-Клус-Клан і т.п.

Питання для вивчення:

- 1.Економічне і політичне становище американських колоній Англії.
- 2.Причини, хід та оцінка війни за незалежність.
- 3.Декларація незалежності 1776 р і утворення США.
- 4.Статті конфедерації 1781 р., їх характеристика.
- 5.Розробка та прийняття конституції США, її структура, основні принципи, оцінка.
- 6.Характеристика конституції США 1787р.:
 - а) законодавча влада;
 - б)виконавча влада;
 - в) судова влада та інші положення конституції.
7. Перший цикл поправок до конституції США (1-12 поправки).
- 8.Громадянська війна 1861-1865 рр. Законодавство періоду громадянської війни.
- 9.Економічні та політичні наслідки громадянської війни. Другий цикл поправок до конституції США (13-15).
- 11.Реконструкція Півдня. Виникнення Ку-клус-клану, суду Лінча. "Чорні кодекси".

12. Утворення та діяльність республіканської та демократичної партій.
13. Соціально-політичний розвиток країни кінця XIX ст. - початку XX ст. Закон Шермана 1890р.

Контрольні питання:

1. Проаналізуйте передумови зародження США.
2. Охарактеризуйте наслідки війни за незалежність для США та Великобританії.
3. Охарактеризуйте характер взаємовідносин між окремими штатами у період до прийняття Конституції США.
4. Охарактеризуйте основні принципи, закріплені в Конституції США.
5. Назвіть основні причини внесення поправок до Конституції США.
6. Які фактори зумовили становлення двопартійної системи у США?
7. Охарактеризуйте напрями державної політики президента Лінкольна у період громадянської війни.
8. Вкажіть основні причини громадянської війни у США.
9. Які фактори зумовили перемогу Північних штатів у громадянській війні?
10. Охарактеризуйте перешкоди на шляху реконструкції Півдня.

Завдання для самостійної роботи: скласти схему державного механізму США за Конституцією 1787 року.

Література:

1. Американська демократія і незалежність України / За ред. Р. Борковського. - Львів: Слово, 1992. - 101с.
2. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
3. Бельсон Я. М., Ливанцев К. Е. История государства и права США. - Ленинград.: изд-во Ленинград, ун-та, 1982. - С. 7-57.
4. Бойченко Г. Г. Конституция США. - М.: изд-во ИМО, 1959. - С. 6-68.
5. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
6. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.

7. История США / Под ред. Г. Н. Севостьяновой. - М.: Наука, 1985. - С. 3 - 510.
8. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
9. Каленский В. Г. Билль о правах в конституционной истории США. - М.: Юрид. лит., 1983.
Каррі Д. П. Конституція Сполучених Штатів Америки. - К.: Веселка, 1993.
11. Конституции и законодательные акты зарубежных государств ХУИ – XIX вв. /Под ред. проф. Галанзы П. Н. - М: Госюриздат, 1957. -С. 160-212.
12. Конституции государств американского континента / Под ред. проф.Г. С. Гурвича. - М.: Изд-во иностр. лит., 1959. - С. 223 -256.
- 13.Конституция США: История и современность. - М.: Юрид. лит., 1988.
- 14.Макарчук В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Атіка,2000.
- 15.Мишин А. А., Власихин В. А. Конституция США (политико-правовой комментарий). - М: Междун. отношения, 1985. - 328. с.
- 16.Мишин А., Языков Е. Конституция США: история и современность. - М., 1988.
- 17.Мулукаева О. Р. Из истории формирования биллей о правах в американских штатах // Государство и право - 1983. - № 2.
- 18.Очерки новой и новейшей истории США / Под ред. Г. Н. Севостьяновой - М.: Изд.- во АН СССР, 1960.-Т. 1.-С. 7- 119,212-268.
- 19.Савельев В. А. Капитолий США: прошлое и настоящее. - М.: Мысль, 1989.
- 20.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов.-К.: Ін Юре, 2003.

- 21.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
- 22.Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
- 23.Хома Н. М. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
- 24.Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З. М. Черниловского. - М.: Юрид. лит., 1984. - С. 180-207.
23. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: Т. 1 / За ред. В.Д.Гончаренка. - К.: Ін Юре, 1998.

Тестові завдання

1. Першим американським президентом було обрано:

а) Т.Джефферсона;	г) Дж.Вашингтона;
б) Дж.Медісона;	д) Дж.Адамса;
в) Дж.Монро;	е) А.Лінкольна.

2. Утиски метрополії (Англії) щодо колоній проявлялися:

- а) заборона американській буржуазії займатися торгівлею;
- б) заборона виготовляти багато товарів в колоніях;
- в) заборона перевозити товари на американських кораблях;
- г) заборона розмовляти на американському діалекті.

3. Рішення I Континентального конгресу передбачали:

- а) вимогу відміни нестерпних англійських законів;
- б) рішення бойкотувати англійські товари;
- в) осуд англійської системи управління колоніями;
- г) осуд торгівлі неграми.

4. Відміна рабства у США почалася з

а) 1863 р.;	б) 1814 р.;

в) 1776 р.;

г) 1789 р.

5. Реконструкція в США тривала:

а) з 1865 до 1877 рр.;

б) з 1866 до 1877 рр.;

в) з 1870 р. до 1877 рр.;

г) з 1877 до 1890 рр.

6. Декларація незалежності США була прийнята?

а) 4 травня 1775 року;

б) 8 листопада 1775 року;

в) 4 липня 1776 року;

г) 4 серпня 1776 року;

д) 4 липня 1778 року.

7. Строк повноважень Президента США за Конституцією США 1787 року становить:

а) 4 роки;

б) 5 років;

в) 6 років;

г) 10 років;

д) 3 роки.

8. Ініціатором прийняття Гомсгед акту (Закону прогомстеди) став:

а) Д. Вашингтон;

б) Б. Франклін;

в) Д. Девіс;

г) А. Лінкольн;

д) Т. Джефферсон.

9. Поправки до Конституції США вносяться?

а) за рішенням 2/3 від складу обох палат Конгресу США;

б) за рішенням половини від складу обох палат Конгресу США;

- в) за рішенням 2/3 від складу Сенату;
- г) за рішенням 2/3 від складу Палати депутатів;
- д) за рішенням 3/4 від складу обох палат Конгресу США.

10. Що закріпила 13 Поправка до Конституції США?

- а) ввела заборону спекуляції;
- б) ввела "сухий закон";
- в) скасувала рабство у США;
- г) ввела заборону на будь-яке обмеження виборчих прав;
- д) обмежила монополію в економіці.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВА І ПРАВО ФРАНЦІЇ В ПЕРІОД 1789-1870 рр.

Методичні вказівки

Завданням студентів є вивчити причини, рушійні сили, етапи і результати Французької буржуазної революції 1789 року, становлення і форми державності у Франції в період 1789 - 1870 рр. Зверніть увагу на вивчення змісту і характеристику основних законодавчих актів того часу, зокрема Конституцій 1791, 1793, 1795, 1799, 1848 років.

Важливим є питання про державний лад і політичний режим в період якобінської диктатури, період Другої республіки, Першої та другої імперій у Франції.

Необхідно зрозуміти історичне значення Великої французької революції, історичне значення якобінської диктатури та інших форм держави, які виникали в наступні роки, кодифікацій та характерних рис права.

Питання для вивчення:

1. Причини, рушійні сили і етапи буржуазної революції у Франції.
2. Декларація прав людини і громадянина 1789 року, її зміст і характеристика.

- 3.Прийняття, зміст, оцінка першої конституції Франції 1791 року.
- 4.Встановлення якобінської диктатури. Декларація прав людини і громадянина та конституція 1793 року.
- 5.Державний устрій якобінської диктатури.
- 6.Основні соціально-економічні і політичні перетворення якобінців.
7. Історичне значення і оцінка якобінської диктатури.
- 8.Термідоріанський переворот 1794 року, конституції 1795 та 1799 років. Період консулату.
9. Утворення та суспільно-політичний устрій імперії Наполеона Бонапарта.
10. Кодифікації права:
 - а) Цивільний кодекс 1804 р.;
 - б) Торговельний кодексі 807 р.;
 - в) Кримінальний кодекс 1810 р.
- 11.Друга республіка у Франції. Конституція 1848 року.
- 12.Друга Імперія (1852 - 1870 рр.).

Контрольні питання:

- 1.Охарактеризуйте цілі французької буржуазної революції.
- 2.Охарактеризуйте повноваження Національних зборів Франції.
- 3.Проаналізуйте наслідки якобінської диктатури.
- 4.Вкажіть причини та передумови Термідоріанського перевороту.
- 5.Здійсніть порівняльний аналіз змісту французьких конституцій 1789,1795 та 1799 років.
- 6.Визначте умови становлення імперії Наполеона Бонапарта.
- 7.Визначте основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Наполеона Бонапарта.
- 8.Охарактеризуйте причини реставрації династії Бурбонів.
- 9.Охарактеризуйте структуру державного апарату в період Другої французької республіки.
- 10.Охарактеризуйте особливості періоду "Ста днів" та його місце в історії

французького державотворення.

Література:

1. Ададуrow В. "Наполеоніда" на Сході Європи: уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо Південно-Західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття [Текст] / В. Ададуrow. - Л. : Видавництво Українського Католицького Університету, 2007. - 560 с.
2. Боботов С. В. Наполеон Бонапарт - реформатор и законодатель. - М., 1998.
3. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Всемирная история: в 10 т. - Т. 6. - М: Изд-во соц. - экон. лит., 1958. - С. 17-55, 86-112.
5. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
6. Графский В. Г. Всеобщая история государства и права. — М., 2001.
7. Джедула К. О. Історія Франції. - К.: Радянська школа, 1954. - С. 170-231.
8. История Франции. - Т. 2. - М.: Изд-во АН СССР, 1971.
9. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
- 10.Макарчук В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Атіка, 2000.
- 11.Манфред А. 3. Великая французская революция. - М: Наука, 1983.-422с.
- 12.Новый уголовный кодекс Франции / Пер. с франц. - М., 1993.
- 13.Конституции и законодательные акты зарубежных государств ХУП – XIX вв. / Под ред. проф. Галанзы П. Н. - М.: Госюриздат, 1957. - С. 250 - 272,329 -399,420-432.
- 14.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та

допов. - К.: Ін Юре, 2003.

- 15.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
- 16.Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
- 15.Туган-Барановский Д. Наполеон и республиканцы. - Саратов, 1980.
- 16.Федоров К. Історія держави і права зарубіжних країн. - К., 1994.
- 17.Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З. М. Черниловского. - М.: Юрид. лит., 1984. - С. 207 - 248, 280 -315.
- 18.Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: Т. 1 / За ред. В. Д.Гончаренка. - К.: Ін Юре, 1998.
- 19.Черниловский З. М. Всеобщая история государства и права. М: Юристь, 1999.
- 20.Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. - К., 1997.
- 21.Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія. - К., 1998.
- 22.Хома Н. М. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.

Тестові завдання

1. Як називався передреволюційний парламент у Франції?

а) Народні збори;	г) Конгрес;
б) Національні збори;	д) Генеральні Штати;
в) Національний Конвент;	е) Рада-500.

Велика французька революція розпочалася:

- а) 5 травня 1789 р;
- б) 14 липня 1789 р.;
- в) 17 червня 1789 р.;
- д) 26 серпня 1789 р.

2. Який етап французької буржуазної революції пропущений (1789— конституціоналісти—жирондисти —...)

а) пресвітеріани;	б) роялісти;

в) яacobінці; г) індепенденти.

3. Віковий ценз для обрання в вищі органи влади й управління Франції за Конституцією 1795 р. становив?

- а) 40 років для верхньої палати, 30 років для нижньої палати;
- б) був відсутнім;
- в) 30 років для верхньої палати, 40 років для нижньої палати;
- г) 30 років для верхньої і для нижньої палати.

4. У яких із перелічених років наприкінці XIII ст. у Франції приймалися конституції?

- а) 1789 р.; д) 1793р.; з) 1797 р.;
- б) 1790 р.; е) 1794 р.; и) 1798р.;
- в) 1791 р.; є) 1795 р.; і) 1799р.
- г) 1792 р.; ж) 1796 р.;

5. Які з перелічених вимог ставилися до “активного” громадянина за Конституцією Франції 1791 р.?

- а) вік до 30 р.;
- б) наявність не менше 10 років постійного місця проживання;
- в) прийняття присяги на вірність Франції;
- г) сплата щомісячного податку, який дорівнював десятиденному заробітку;
- д) вік від 25 років;
- е) внесення до списків Національної гвардії.

6. Французька Декларація прав людини і громадянина була прийнята?

- а) у 1788 році;
- б) у 1789 році;
- в) у 1790 році;
- г) у 1787 році;
- д) у 1792 році.

7. За Конституцією Франції 1795 року двопалатний парламент складався?

- а) з палати лордів та палати спільнот,
- б) із сенату та палати депутатів;
- в) з Ради Старійшин та Ради 500;
- г) з палати перів та палати депутатів;
- д) з Ради Старійшин та палати депутатів.

8. Комітет громадського порядку був створений?

- а) у період конституційної монархії та складався з 10 осіб;
- б) у період якобінської диктатури та складався з 50 осіб;
- в) в епоху консулату та складався з 15 осіб;
- г) в епоху Директорії та складався з 25 осіб;
- д) у період якобінської диктатури та складався з 9 осіб.

9. Цивільний кодекс Наполеона було прийнято?

- а) у 1804 році;
- б) у 1805 році;
- в) у 1802 році;
- г) у 1807 році;
- д) у 1799 році.

10. Утвердження Другої імперії Франції пов'язане?..

- а) з Наполеоном I Бонапартом;
- б) з Наполеоном III;
- в) з Людовіком XVIII;
- г) з Карлом X;
- д) з Луї Філіпом.

ТЕМА 7. ЧЕТВЕРТА І П'ЯТА РЕСПУБЛІКИ У ФРАНЦІЇ ТА ЇХ КОНСТИТУЦІЇ 1946 і 1958 рр.

Методичні вказівки:

Історія держави і права IV-тої і V-тої республік у Франції дуже характерна і повчальна, вона свідчить про гостру політичну боротьбу у країні. Прийняття

конституції Франції у 1946 р. відбулося у складній післявоєнній ситуації, в обстановці боротьби широких народних мас за громадянські права та політичні свободи, за демократичні положення конституції, за збереження демократичних інститутів виборчого права, за представництво у парламенті і в органах місцевого самоврядування. Перехід від ІУ-тої до У-тої республіки у Франції свідчить про певне падіння ролі парламенту, підпорядкування його виконавчій владі, про зростання ролі глави держави і уряду.

Завданням для заочників є вивчення питань історії розвитку і суті державно-політичних і правових інститутів однієї з найбільших і найвпливовіших країн Європи, можливості їх використання у державно - правовому розвитку, становленні правової держави в Україні.

Питання для вивчення:

1. Друга світова війна, поразка Франції у війні з гітлерівською Німеччиною. "Держава Віші".
2. Визволення Франції від гітлерівської окупації і прийняття конституції ІУ-ої Республіки (1946 року).
3. Структура, зміст і характеристика Конституції Франції 1946 року.
4. Причини і суть змін до Конституції в період 1947-1957рр.
5. Прийняття конституції Франції 1958р., її зміст і оцінка.
6. Наступні зміни державного устрою і політичного режиму У-ої республіки у Франції. Партійна система у країні.

Контрольні питання:

1. Які фактори зумовили утворення держави Віші?
2. Проаналізуйте наслідки Другої світової війни для державно-правового розвитку Франції.
3. Здійсніть порівняльний аналіз французьких конституцій 1946 та 1958 років.
4. Які причини падіння ролі французького парламенту?
5. Охарактеризуйте напрями державної політики Шарля де Голля.
6. Охарактеризуйте напрями державної політики Франції на сучасному етапі.

Завдання для самостійної роботи: скласти схеми державного устрою Франції згідно з конституціями 1946 і 1958 рр.

Література:

1. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
3. Бродель Ф. Ідентичність Франції [Текст] / Фернан Бродель ; пер. з фр. Світлани Глухової. - К. : Вид-во Жупанського, 2013 . – 367 с.
4. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
5. Графский В. Г. Всеобщая история государства и права. - М., 2001.
6. История государства и права зарубежных стран / Под общей ред. проф. Галанзы П. Н. - М, 1963.-Т. 1.
7. История государства и права зарубежных стран / Под общей ред. проф. Жидкова О. А. и проф. Крашенинниковой Н. А. - М, 1997.
8. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
9. Крутоголов М.А. Государственный строй Франции. - М.: Юр. лит., 1960. - С. 5 - 200.
10. Конституция Французской республики (1946 г.) // Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З. М. Черниловского. - М.: Юрид. лит., 1984 - С. 366 - 371;
11. Конституции буржуазных государств Европы / Под ред. проф. Г. С. Гурвича. – М.: Изд-во иностр лит, 1957. - С. 945 - 971.
12. Макарчук В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Атіка, 2000.
13. Новый уголовный кодекс Франции / Перевод с французского. — М., 1993.
14. Ритиани Г. М. Франция: судьба двух республик / Отв.ред. Ю.Н. Панков. - М.: Мысль, 1980. - 453 с.

15. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов.-К.: Ін Юре, 2003.
16. Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
15. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
16. Черниловський З. М. Всеобщая история государства и права. Москва : Юристь, 1999.
17. Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран / Под ред. З. М. Черниловского. - М.: Юрид. лит., 1984. - С.368-374,
18. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: Т. 1 / За ред. В. Д. Гончаренка. - К.: Ін Юре, 1998.
19. Хома Н. М. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. — К.: Каравела, 2003.
20. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. - К., 1997.

Тестові завдання

1. Ф.Міттеран був прихильником ідеології:
 - а) соціалістичної;
 - б) консервативної;
 - в) ліберальної;
 - г) анархічної;
 - д) націоналістичної.

2. Яка міжнародна організація була створена на Паризькій мирній конференції?
 - а) Ліга націй;
 - б) Європейська економічна співдружність;
 - в) Європейське об'єднання вугілля та сталі;
 - г) ООН.

3. Назвіть риси Конституції Франції 1958 р.
 - а) концентрація значних повноважень в руках президента;

- б) двопалатний парламент;
- в) надання колоніям автономії;
- г) закріплення соціалістичного статусу країни.

4. Президента Франції за Конституцією 1946 р. обирали на:

- а) 4 роки;
- б) 5 років;
- в) 6 років;
- г) 7 років.

5. Президентом держави Віші став?

- а) Шарль де Голль;
- б) Ерріо Едуард;
- в) Аристид Бріан;
- г) Жорж Клемансо;
- д) Анрі Петен.

6. Конституція Четвертої Республіки у Франції була прийнята на референдумі?

- а) 10 серпня 1945 року;
- б) 13 жовтня 1946 року;
- в) 17 листопада 1946 року;
- г) 5 липня 1945 року;
- д) 8 лютого 1947 року.

7. Парламент Четвертої Республіки складався?

- а) із Сенату та Національних Зборів;
- б) з Ради республіки та Законодавчого Корпусу;
- в) з Ради республіки та Палати представників;
- г) з Ради республіки та Національних Зборів;
- д) з Палати земель та Палати представників.

8. Конституція П'ятої Республіки у Франції була прийнята на референдумі?

- а) у вересні 1958 року,
- б) у жовтні 1958 року;
- в) у березні 1956 року,
- г) у листопаді 1957 року;
- д) у квітні 1959 року.

9. Першим Президентом П'ятої Республіки у Франції' став?

- а) Анрі Петен;
- б) Венсан Оріоль;
- в) Шарль де Голль;
- г) Франсуа Міттеран;
- д) Аристид Бріан.

10. Парламент Четвертої Республіки складається?

- а) із Сенату та Національних Зборів;
- б) з Ради республіки та Законодавчого Корпусу,
- в) з Ради республіки та Палати представників;
- г) з Ради республіки та Національних Зборів;
- д) з Палати земель та Палати представників.

ТЕМА 8. ДЕРЖАВА І ПРАВО ІТАЛІЇ (1918 - до сьогодні)

Методичні вказівки

Вивчення історії держави і права Італії в новітній період є надзвичайно важливим хоча б тому, що саме в цій державі зародився фашизм - одна з форм репресивно - терористичної диктатури.

Готуючись до вивчення теми, необхідно зосередити свою увагу на характерних особливостях розвитку держави після Першої та Другої світових воєн, а саме: на шляхи подолання політичної та економічної кризи після Першої світової війни та зародження фашизму; розкрити особливості італійського фашизму та причини його краху; з'ясувати умови та процес прогресивних перетворень в соціально-економічній сфері після прийняття

Конституції 1947 р.; усвідомити роль політичних партій Італії щодо державотворчих процесів.

Питання для вивчення:

1. Характерні риси та основні напрями державно - правового розвитку Італії після Першої світової війни:

- а) криза конституційної монархії;
- б) виникнення фашистського руху;
- в) прихід до влади фашистів.

2. Характеристика фашистської диктатури в Італії:

- а) уряд Муссоліні;
- б) становище парламенту в системі органів держави;
- в) органи місцевого самоуправління;
- г) створення інститутів тоталітарної фашистської держави;
- д) зміни у виборчій системі;
- ж) формування репресивного апарату;
- з) зовнішня політика фашистського режиму.

3. Падіння фашистського режиму.

4. Встановлення республіки. Конституція 1947 року:

- а) вибори до Установчих зборів;
- б) прийняття Конституції.

5. Система органів державної влади і управління за Конституцією 1947 року:

- а) парламент;
- б) президент;
- в) уряд;
- г) система органів правосуддя;
- д) автономія місцевого самоуправління та органи управління на місцях.

6. Виборча система.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте наслідки Першої світової війни для італійського державотворення.
2. Які фактори спричинили кризу конституційної монархії в Італії?
3. Вкажіть причини зародження фашизму в Італії.
4. Охарактеризуйте форми взаємодії уряду Муссоліні з гітлерівською Німеччиною.
5. Які наслідки для Італії спричинила політика Муссоліні?
6. Охарактеризуйте особливості формування італійського парламентаризму у повоєнний період.
7. Охарактеризуйте проблеми державотворення в Італії на сучасному етапі.

Література :

1. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
3. Гантман В. И. Государственный строй Италии. М: Изд-во межд. отн., 1961. -С.339.
4. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
5. Графский В. Г. Всеобщая история государства и права. - М, 2001.
6. Громаков Б. С. История буржуазного государства и права в период общего кризиса капитализма. - М.: Госюриздат, 1967. - С. 65 - 88.
7. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулов та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
8. Карликова И. С. Итальянский парламент. М: Госюриздат, 1965.
9. Конституції країн парламентської демократії: Навч. Посіб. - К., 1992. - С 36-64.
10. Конституции буржуазных государств / Отв. Ред. П. К. Пантелеев. М.:

- Юрид. лит, 1982.-С. 113-159.
11. Макаруч В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Аттика, 2000.
 12. Махненко А. Х. Государственный строй Италии. - М: Госюриздат., 1956. -С 3 - 54.
 13. Новейшая история / Под ред. В. В. Александрова. - М.: Высш. школа, 1977.
 14. И.Протопопов А. С, Резников Л. З. Государственный строй Италии. - М.: Госюриздат, 1960. - С 3 - 86.
 15. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов.-К.: Ін Юре, 2003.
 16. Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
 17. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2013.– 448 с.
 18. Феррара Марчелла и Марицио. Очерки итальянской политической жизни. -М.: Изд-во иност. лит., 1961. - С 3-512.
 19. Филатов Т. С. Демократические силы Италии против неофашизма. - М.: Мысль, 1977.-174 с.
 20. Черниловський З. М. Всеобщая история государства и права. - М.: Юристь, 1999 р.

Тестові завдання

1. Право голосу в фашистській Італії надавалося:
 - а) чоловікам старшим 21 року;
 - б) чоловікам, які належали до церковного кліру;
 - в) чоловікам, які платили внески у профспілку;
 - г) чоловікам, які тримали цінні папери;
 - д) чоловікам, які служили в армії.
2. Похід фашистів на Рим в Італії відбувся:
 - а) у 1919 році;

- б) у 1920 році;
- в) у 1921 році;
- г) у 1922 році;
- д) у 1923 році.

3 Національну фашистську партію Італії очолював?

- а) Генеральний секретар;
- б) Дуче;
- в) Фюрер;
- г) Федеральний секретар;
- д) Адміністративний секретар.

4. За Конституцією Італії 1947 року законодавча влада належала двопалатному парламенту, який складався ?..

- а) із Сенату Республіки та Палати депутатів;
- б) із Сенату Республіки та Палати общин;
- в) із Сенату Республіки та Національних Зборів;
- г) з Ради земель та Законодавчих Зборів;
- д) з Ради земель та Палати депутатів.

ТЕМА 9 ДЕРЖАВА І ПРАВО НІМЕЧЧИНИ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1945 - до сьогодні)

Методичні вказівки:

Період після Другої світової війни для Німецької держави став переломною віхою в її розвитку. За умов гострої конфронтації західних держав з Радянським Союзом відбувся у 1949 році розкол Німеччини на дві частини. Та у 1990 році, в обстановці зростання у всьому світі підтримки історичних ініціатив СРСР з перебудови міжнародних відносин, відбулося об'єднання ФРН і НДР в єдину німецьку державу.

При підготовці теми необхідно звернути увагу на процес відновлення демократичних інститутів Союзною контрольною радою,

передумови розколу Німеччини на дві частини. Здійснити аналіз державно-правових явищ та інститутів обох Німецьких держав, показати їх соціальну значимість. Неабияку цікавість являє собою і економічна політика К.Аденауера, як приклад для подолання труднощів в нашій державі.

Не менш важливим є вивчення організації та діяльності політичних партій в контексті їх боротьби за владу. Необхідно розкрити еволюцію державного ладу та політичного режиму ФРН та НДР, передумови та процес об'єднання двох держав.

Питання для вивчення:

1. Потсдамські угоди про Німеччину.
2. Утворення ФРН 1949 р. Окупаційний статут.
3. Конституція ФРН 1949 року, її характеристика.
4. Партійна система ФРН.
5. Проголошення НДР та прийняття Конституції НДР.
6. Об'єднання Німеччини.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте умови німецького державотворення після Другої світової війни.
2. Охарактеризуйте систему державних органів ФРН та НДР.
3. Здійсніть порівняльний аналіз державної політики ФРН та НДР.
4. Проаналізуйте особливості державотворчих процесів сучасної Німеччини.

Література :

1. Бабанцев Н. Ф. Становление государственной-правовой системы ГДР. - Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1971.
2. Батыр К. Н. Всеобщая история государства и права. - М.: Былина, 1999.
3. Бостан Л. М, Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2004.
4. Богомолов Л. Я. ГДР: становление и рост. - М.: Прогресс, 1977.
5. Вайхельт В. ГДР: основы государственного строя. - М: Юрид. лит.,1971.

6. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн. – К., : 2010.–356 с.
7. Графский В. Г. Всеобщая история государства и права. - М., 2001.
8. Гурьяк Ю. П. Политический механизм ФРГ. - М.: Наука, 1978.
9. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. М.Маймескулова та ін.] ; за ред. проф. Л. М. Маймескулова ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х. : Право, 2011. - 518 с.
- 10.Ильинский И. П. Партийная система ФРГ. - М.: Юрид. лит., 1983. - С 3-122.
- 11.Ливанцев К. Е. История буржуазного государства и права. - Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1986. - С 266 - 287.
- 12.Макарчук В. С. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Аттіка, 2000.
- 12.Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навчальних закладів. - 2-ге вид., переробл. та допов. - К.: Ін Юре, 2003.
- 13.Тетарчук І.В. Історія держави і права зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури» 2015. – 172 С.
- 14.Тищик Б. Й. Про демократичні революції в країнах Східної Європи (1989-1991) / Вісник Львівського ун-ту. Серія юридична. -1993 - Вип. 30. - С 8-12.
- 15.Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн. - К.: Вища школа, 1994.
- 16.Хома Н. М. . Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. - К.: Каравела, 2003.
- 17.Черниловський З. М. Всеобщая история государства и права. - М.: Юристъ, 1999 р.
- 18.Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. - К., 1997.

Тестові завдання

1. Відмітьте органи влади ФРН:

а) федеральний канцлер;

б) бундестаг;

7. Проект Конституції НДР 1949 року був розроблений?

- а) Німецькою народною радою;
- б) Німецькими установчими зборами;
- в) Комуністичною партією Радянського Союзу,
- г) Соціалістичною партією Німеччини;
- д) Німецькою конституційною комісією.

8. Об'єднання Німеччини відбулось?

- а) у серпні 1989 року; б) у вересні 1990 року;
- в) у жовтні 1990 року;
- г) у листопаді 1990 року;
- д) у січні 1991 року.